

מעיינות בישראל

Springs in Israel

כסלו התשפ"ד • 12/2023 • 1159

מחברים עולמות בשבילך

עין עקב

זהו **מעין שכבה**, טיפוס הנביעה הנפוץ ביותר בישראל. מי התהום מחלחלים בתת הקרקע, ובהגעתם לשכבת סלע אטימה שאינה מאפשרת חלחול נובעים החוצה דרך מוצאים המאפשרים זאת. המעין נובע בערוץ נחל עקב, מיובלי נחל צין. מנקודת הנביעה זורמים המים במפל מרשים שגובהו כ-10 מ' ולתוך בריכה עמוקה שבה יש מים לאורך כל השנה על אף האידוי המוגבר. המעין מהווה נווה מדבר עשיר בצמחיית מים כגון שערות שולמית מצויות, קנה מצוי וסמר חד, ומושך אליו בעלי חיים רבים.

עין מבוע (עין פאזור)

זהו **מעין קארסטי**, טיפוס נביעה בו המים זורמים בחללים ומערות בעלי מבנה אופייני המתפתחים בסלעי הגיר והדולומיט בסביבה. במעין זה מתקיימת תופעה ייחודית של פעימה, כאשר הוא נובע במחזוריות לא סדירה מתוך מערה תת-קרקעית, לתוך בריכת בטון עגולה. סמוך לנביעה התגלה פסיפס צבעוני מהמאה הרביעית לספירה, ששימש כרצפת מנזר ביזנטי. במקום התגלו שרידי כנסייה ומבנים קדומים נוספים.

עין מבוע, עין פרת ועין קלט נובעים בערוץ נחל פרת, הזורם מאזור בנימין לצפון ים המלח. מעיינות אלו נובעים לאורך כל השנה, ומהווים את התשתית לזרימת מים צלולה ואיתנה בנחל, המייצרת בתי גידול לחים ובהם מיני חי וצומח מגוונים וייחודיים בסביבה צחיחה.

אריאל כהן, הידרולוג
רשות הטבע והגנים

הסביבה בישראל היא יובשנית ברובה, ולכן מעיינות - בתי גידול לחים, בהם נובעים המים מתת הקרקע לפני השטח, מהווים מוקדים אקולוגיים חשובים. במעיינות משתמר מגוון ביולוגי הכולל מיני צמחים, חסרי חוליות אקוויטיים, דגים, דו-חיים, והם מתפקדים כנקודות שתייה לבעלי חיים יבשתיים ולבעלי כנף.

מקורם של מי המעיינות במי גשם באיכות גבוהה המחלחלים דרך שכבות סלע וקרקע וסופחים מינרלים. לכן, כשהם אינם מופרים ומזוהמים, איכות מי המעיינות טובה מאוד.

בימי קדם, המעיינות היוו מקורות מים עיקריים באזורים ללא מקורות מים יציבים, ולכן שימשו כעוגן וכמרכז החיים ליישובים בהם התפתחו חקלאות שלחין וגידול צאן. בכדי להקל על השימוש במעיינות, בתקופות שונות נחצבו ונבנו נקבות, תעלות, אמות ובריכות לאגירת והובלת המים לשתייה ולחקלאות, אותן ניתן לראות עד היום. בתקופה המודרנית, בינוי ופיתוח הביאו לאיטום חלקים ניכרים מפני השטח ולהפחתת החלחול. במקביל, שאיבת יתר הביאה לירידה במפלס מי התהום. כתוצאה מכך, שפיעות המעיינות הלכו ופחתו, וחלקם אף התייבשו. בנוסף לכך, עם הקמת המדינה נתפסו ואוחזו מעיינות כך שכל המים או חלקם נותבו לשימושים חקלאיים. מעיינות אחרים מהווים מוקדי פנאי ונופש לציבור המטיילים. כך נוצר מצב שבנוסף לירידה בשפיעות ובמספר המעיינות הפעילים, כמות המים הזמינים לטבע ללא הפרעה הצטמצמה.

מאז התפתחות מערך ההתפלה בישראל והרחבת תשתיות האספקה ממערכת המים הארצית לאזורים שהיו תלויים בעבר במקורות מים מקומיים, פועלת רשות הטבע והגנים בשיתוף רשות המים לשחרור מעיינות תפוסים לזרימה בטבע. המאמץ המשותף מביא לשיקום בתי גידול לחים שהיו יבשים עשרות שנים, לטובת הטבע וציבור המטיילים.

מעין חרוד

המעין מוזכר עוד בספר שופטים, בתיאור מלחמתו של גדעון השופט במדיינים. זהו **מעין העתק**, הנובע לאורך קו שבר גיאולוגי היוצר סידוק בסלע דרכו נובעים המים. המעין נובע מתוך מערת גדעון שלמרגלות הר הגלבוע, בתחומי הגן הלאומי מעין חרוד. שפיעת המעין גבוהה - כ-120 ליטרים לשנייה.

עיצוב בולים, מעטפה וחותמה

דויד בן-הדור

Stamps, FDC & Cancellation Design:

David Ben-Hador

Springs in Israel

Springs are points where groundwater flow to the surface. Since a large portion of Israel is dry or even arid, springs are the basis for various damp habitats that support an abundance of plant and animal species, and therefore important ecological focal points.

Most springs occur from rainwater seeping through layers of soil and rocks, filtering and accumulating minerals, and flowing out to the surface. Provided that the water does not encounter polluting agents in the process, water quality in springs tends to be high.

Historically, springs were the main sources of water for drinking and agriculture, and therefore were the anchoring points for settlements which developed irrigated agriculture and farmed livestock. In order to improve water usage, aqueducts, channels, tunnels and pools were dug, quarried and built, many of which we can see to this day.

In modern times, urban construction and development led to surface coverage and prevention of water seepage. On top of that, over-pumping of groundwater lowered their levels, all resulting in dwindling of springs' flows and to the drying up of a portion of them. When the State of Israel was established in 1948, many springs were seized and their waters rerouted partially or in full for irrigation purposes. Other springs have become a resort attraction. All combined, this led to a sharp decrease in the amount of water available to natural habitats.

Since the development of an extensive array of desalination plants and the infrastructure to supply drinking water through the national system to areas that relied on local sources before, the Nature and Parks Authority and the Water Authority have been working toward the purpose of releasing springs, reinstating natural flows, and the rehabilitation of damp habitats that were affected by the previous policies.

Ma'ayan Harod

Mentioned in the description of the war Gideon the Judge led against the Midianites in the biblical Book of Judges, this is a **Fissure Spring**, whose water flows along a fissure in the rock. The flow rate is high – 118 liters per second. The source of the spring is in Gideon Cave at the foot of Mount Gilboa in the Ma'ayan Harod National Park.

Ein Akev

This is a **Contact Spring**, the most common spring type in Israel. The water seep through rock layers until reaching an impervious layer, and then flow along it until finding an outlet. The spring is located in the desert Akev Stream, a tributary of the Tsin Stream. The water flows from the spring through an impressive 10 meters high waterfall, and into a deep pool. The pool holds water throughout the year in spite of the intense evaporation. The spring is an oasis, with an abundance

חותמת אירוע להופעת הבול
SPECIAL CANCELLATION

of aquatic vegetation such as maidenhair fern, common reeds and spiny rush, and a high appeal for wildlife.

Ein Maboa

This is a **Karst Spring**, a spring type whose water flow through typical karstic structures in limestone and dolomite rocks, until reaching an outlet cavity. The most unique feature of the Maboa spring is the fact that it is also a **rhythmic spring**, where the flow is intermittent and irregular. The water flows from a cave into a round concrete pool.

A colorful mosaic, the floor of a Byzantine monastery from the 4th century A.D., was discovered near the spring, along with relics of a church, and other ancient buildings.

The Maboa, Prat, and Qelt springs constitute the constant water sources in Wadi Qelt (or Prat Stream), providing the stream with a strong, regular flow and creating a series of oasis that support a varied population of plant and animal species in an otherwise arid environment.

Ariel Cohen, Hydrologist
Nature and Parks Authority

השירות הבולאי - טל: 076-8873933

שד' הרכס 21, מודיעין 7178390

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933

Sderot HaReches 21, Modi'in 7178390

www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

Issue:	December 2023	הנפקה:	דצמבר 2023
Stamps Size (mm):	H 30 ג / W 40 ר	מידת הבולים (מ"מ):	ר 40 / ג 30
Plates:	1250, 1251, 1252	לוחות:	1250, 1251, 1252
Stamps per Sheet:	8	בולים בגיליון:	8
Tabs per Sheet:	4	שבילים בגיליון:	4
Method of printing:	Offset	שיטת הדפסה:	אופסט
Security mark:	Microtext	סימון אבטחה:	מיקרוטקסט
Printer:	Cartor Security Printing, France	דפוס:	דפוס: Cartor Security Printing, France